

Grootschalige locaties windenergie, Provincie Utrecht

**Toetsingsadvies over de 2e aanvulling op het
milieueffectrapport**

30 november 2004 / rapportnummer 1329-283

commissie voor de milieueffectrapportage

Gedeputeerde Staten van Utrecht
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT

uw kenmerk
2004REG002438i

uw brief
31 augustus 2004

ons kenmerk
1329-282/Dr/fw

onderwerp
Toetsingsadvies over de 2de aanvulling op
het MER Grootschalige locaties wind-
energie, Provincie Utrecht

doorkiesnummer
(030) 234 76 06

Utrecht,
30 november 2004

Geacht college,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over de 2de aanvulling op het milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Grootschalige locaties windenergie, Provincie Utrecht.

Overeenkomstig artikel 7.26 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag het (ontwerp)besluit en de evaluatiedocumenten krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

dr.ir. G. Blom
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Grootschalige locaties windenergie,
Provincie Utrecht

Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Bezoekadres Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95
e-mail mer@eia.nl
website www.commissiemer.nl

Toetsingsadvies over de 2^e aanvulling
op het milieueffectrapport
Grootschalige locaties windenergie, Provincie Utrecht

Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer over het milieueffectrapport over de 2^e aanvulling op het MER Grootschalige locaties windenergie, Provincie Utrecht,

uitgebracht aan de Gedeputeerde Staten van Utrecht door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.

Grootschalige locaties windenergie, Provincie Utrecht,

de secretaris

dr. G.P.J. Draaijers

de voorzitter

dr.ir. G. Blom

Utrecht, 30 november 2004

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. OORDEEL OVER DE TWEDE AANVULLING OP HET MER.....	1
2.1 Algemeen oordeel	1
2.2 Toelichting op het algemeen oordeel.....	2
2.2.1 Rangschikking van de voorkeurslocaties met behulp van multicriteria-analyse	2
2.3 Relatie van het initiatief met ontwikkelingen aangegeven in het ontwerp-streekplan	4

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 1 september 2004 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 163 d.d. 26 augustus 2004
3. Projectgegevens

1. INLEIDING

De Provincie Utrecht is voornemens op haar grondgebied te komen tot groot-schalige locaties waar windturbines met een totaal opgesteld vermogen van 50 MW op een dusdanige manier geplaatst worden dat mogelijke negatieve milieueffecten zo veel mogelijk worden beperkt of voorkomen. Genoemde locaties zullen worden opgenomen in het streekplan. Op dit moment is onduidelijk of de locatieaanwijzing zal geschieden op basis van een concrete beleidsbeslissing of dat de formele vaststelling van de locaties pas later zal plaatsvinden. Voor het voornemen te komen tot grootschalige locaties voor windenergie is een milieueffectrapportage (m.e.r.) procedure doorlopen.

Op 2 augustus 2004 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) een positief toetsingsadvies afgegeven over het opgestelde MER 'Grootschalige locaties voor windenergie behorende bij het ontwerp-streekplan 2005-2015', en de aanvulling daarop. Voor enkele onderdelen heeft zij in haar toetsingsadvies aanbevelingen gedaan voor de onderbouwing van de verdere besluitvorming. Eén hiervan betrof het rangschikken van de voorkeurslocaties voor de windenergielocaties. Deze aanbeveling is nader uitgewerkt in een tweede aanvulling op het MER. In deze tweede aanvulling is ook ingegaan op de relatie tussen de plannen voor windenergie en de overige in het ontwerp-streekplan geschetste ontwikkelingen, met name betreffende toekomstige woningbouw en bedrijventerreinen.

Bij brief van 31 augustus 2004¹ heeft de Provincie Utrecht de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de tweede aanvulling op het MER. Deze is op 1 september 2004 ter inzage gelegd². Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

2. OORDEEL OVER DE TWEDE AANVULLING OP HET MER

2.1 Algemeen oordeel

De Commissie is van mening dat de toegepaste multicriteria-analyse verschillende methodische en inhoudelijke tekortkomingen bevat die belangrijke consequenties kunnen hebben voor de rangschikking van de verschillende locaties. De gepresenteerde relatie van het initiatief met ontwikkelingen aangegeven in het ontwerp-streekplan is naar haar mening onvolledig. In de paragrafen 2.2 en 2.3 wordt bovenstaande algemeen oordeel nader toegelicht.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

2.2 Toelichting op het algemeen oordeel

2.2.1 **Rangschikking van de voorkeurslocaties met behulp van multicriteria-analyse**

De Commissie onderschrijft de keuze van de Provincie Utrecht om multicriteria-analyse (MCA) te gebruiken voor het rangschikken van locaties. Wanneer goed uitgevoerd, is MCA een goed hulpmiddel om tot een onderbouwde rangschikking te komen. De Commissie heeft in de toegepaste MCA echter verschillende methodische en inhoudelijke tekortkomingen gesignaleerd die belangrijke consequenties kunnen hebben voor de rangschikking van de verschillende locaties. Het aantal tekortkomingen is groot en ze komen bovendien voor in verschillende stappen van de MCA. Hierdoor is het voor de Commissie niet mogelijk de uiteindelijke consequenties van de diverse tekortkomingen te overzien.

De tekortkomingen hebben betrekking op de selectie van de alternatieven, op de gebruikte inputgegevens, op de standaardisatie van de verschillende scores, op het toekennen van gewichten per criterium/aspect en op de bepaling van de rangschikking van alternatieven. Zwaarwegend zijn vooral de tekortkomingen met betrekking tot de gebruikte inputgegevens en de toegekende gewichten per criterium/aspect. Hieronder wordt één en ander nader toegelicht. Daarbij zijn de verschillende stappen van een MCA aangehouden, zoals beschreven in de 'Geactualiseerde notitie over multicriteria-analyse in milieueffectrapportage' van de Commissie voor de milieueffectrapportage (ISBN 90-421-1056-2) van september 2002.

Selectie van alternatieven

- De MCA is toegepast voor het rangschikken van locaties op basis van de meest milieuvriendelijke inrichtingsalternatieven (mma's) van iedere locatie. De mma's zijn voor alle locaties gelijk aan de voorkeursalternatieven, met uitzondering voor de locatie Woerden-Harmelen. De bruikbaarheid van de resultaten voor de verdere besluitvorming wordt vergroot indien het voorkeursalternatief voor de locatie Woerden-Harmelen in de MCA meegenomen wordt.

Inputgegevens

- De inputgegevens voor de MCA zijn overgenomen uit het MER en de 1ste aanvulling op het MER. De Commissie heeft daarbij geconstateerd dat reeds gewogen cijfers zijn gebruikt, terwijl voor MCA ongewogen scores per criterium als input vereist zijn. Hierdoor zijn de nu gepresenteerde resultaten van de analyse op voorhand onbruikbaar.
- De inputgegevens zijn bovendien op onderdelen onjuist of onvolledig. Dit heeft de Commissie al eerder bij de toetsing van het MER aangegeven, maar de gegevens zijn niet verbeterd⁴. Dit geldt bijvoorbeeld voor de inputgegevens over de Milieu Kwaliteits Maat (MKM) criteria, broedvogels, ruimtebeslag en ruimtelijke kwaliteit.

⁴ De mogelijke consequenties daarvan zijn te lezen in het toetsingsadvies van de Commissie, d.d. 2 augustus 2004.

Standaardisatie

- De standaardisatie van het criterium barrièrewerking is onjuist. Deze zit niet tussen 0 en 1, maar tussen 1 en 1,67. Bij correcte toepassing van de standaardisatie veranderen de onderlinge verschillen tussen de alternatieven.
- De scores voor de criteria behorende bij het aspect landschap en cultuurhistorie zijn ten onrechte niet gestandaardiseerd naar een score per Giga-Wattuur (GWh). Bij een zelfde negatief effect op het landschap, zullen locaties met een groter vermogen beter moeten scoren dan locaties die een kleiner vermogen kunnen leveren. Dit is nu niet het geval.

Gewichten per criterium/aspect

- De criteria per aspect zijn niet gewogen. Dit is wel nodig omdat het weinig voorstelbaar is dat in de besluitvorming alle typen effecten even belangrijk gevonden worden. Weging is subjectief en moet daarom bepaald worden in samenspraak tussen MER-opstellers, bestuurders en publiek. Bij het toekennen van gewichten aan bepaalde criteria spelen de absolute omvang van effecten en de onderlinge verschillen tussen de alternatieven een belangrijke rol⁵.
- De totaalscores uit tabel 2⁶ zijn voor de betreffende milieuaspecten⁷ niet met een factor 3 vermenigvuldigd zoals in de tekst vermeld, maar met een factor 2⁸. Een gevoeligheidsanalyse van het effect van de grootte van de vermenigvuldigingsfactor ontbreekt, maar is wel relevant omdat de grootte van de vermenigvuldigingsfactor een subjectieve keuze is en van invloed op de uiteindelijke rangschikking.

Rangschikking van alternatieven

De rangschikking van de alternatieven vindt plaats door de totaalscores per aspect bij elkaar op te tellen. Ten onrechte krijgen hierdoor aspecten met een groot aantal criteria een relatief grotere invloed dan aspecten met minder criteria⁹. Optelling van totaalscores per aspect is alleen toegestaan na standaardisatie van die scores en na weging van de aspecten¹⁰.

⁵ Zie hiervoor ook de 'Geactualiseerde notitie over multicriteria-analyse in milieueffectrapportage' van de Commissie voor de milieueffectrapportage (ISBN 90-421-1056-2) van september 2002.

⁶ Tabel 2: Gestandaardiseerde scores per criterium en ranking per milieuaspecte (blz. 6 van de 2de aanvulling op het MER).

⁷ Geluid en veiligheid in het mensgerichte scenario, en natuur & vogels en landschap in het natuur- en landschapgerichte scenario.

⁸ Als een factor 3 wordt toegepast zou bij het mensgerichte scenario niet de locatie Eemnes/Amersfoort er het beste uitkomen, maar de locatie Vinkeveen.

⁹ Het aspect veiligheid bijvoorbeeld bestaat uit acht criteria, terwijl het aspect landschap en cultuurhistorie slechts drie criteria kent.

¹⁰ De Commissie acht het daarbij wenselijk deze gestandaardiseerde totaalscores per aspect als tussenresultaat te presenteren.

2.3 Relatie van het initiatief met ontwikkelingen aangegeven in het ontwerp-streekplan

In de tweede aanvulling op het MER wordt nader ingegaan op de relatie tussen de plannen voor windenergie en de overige ontwikkelingen¹¹ die met het (ontwerp-)streekplan mogelijk worden gemaakt. De Commissie constateert dat er daarbij alléén gekeken is naar de relatie tussen de voorkeursalternatieven¹² enerzijds en wonen (woningbouw) en werken (bedrijventerreinen) anderzijds. Daarbij is met name gekeken naar de effecten van geluid en slagschaduw. Ten onrechte wordt niet onderbouwd waarom andere aspecten, zoals bijvoorbeeld veiligheid (afbrekende rotorbladen), niet in beschouwing zijn genomen. Daarnaast kunnen er op het eerste gezicht ook relaties aanwezig zijn met (nieuwe) aanwijzingen van bijvoorbeeld natuurgebieden, stiltegebieden, gebieden behorend tot de cultuurhistorische hoofdstructuur en aanwezige straalpaden. Deze relaties en de mogelijke tegenstrijdigheden van beleidsvoornemens zouden ook aangegeven moeten worden. De Commissie geeft hieronder voor enkele locaties voorbeelden van mogelijke tegenstrijdigheden van beleidsvoornemens.

Locatie Eemnes-Amersfoort

- Het gebied ten noorden van de A1 is in het ontwerp-streekplan benoemd als een gebied met belangrijke natuurwaarden (goed tot zeer goed weidevogelgebied, wintergastengebied en gedeeltelijk botanisch/faunistisch waardevol gebied). In het ontwerp-streekplan wordt gemeld dat de provincie gebieden buiten de EHS waar sprake is van geconcentreerde actuele natuurwaarden in stand wil houden en waar mogelijk wil versterken. De opstelling Eemnes-Baarn wordt i.v.m. geluid- en slagschaduwhinder verder naar het noorden opgeschoven. Dit zal negatieve gevolgen hebben voor broedvogels en foeragerende overwinterende vogels.
- De Eempolders maken onderdeel uit van de cultuurhistorische hoofdstructuur (CHS) met als kwalificatie 'nagenoeg leeg en open polderland'. In het ontwerp-streekplan staat voor de Eempolders als centrale doelstelling het behoud van het gave open karakter van het gebied. De plannen voor windenergie dienen daaraan getoetst te worden.
- Het gebied ten noorden van Baarn is aangemerkt als stiltegebied. In de tweede aanvulling op het MER wordt de ligging van de turbines en de bijbehorende geluidzones niet afgezet tegen de ligging van het stiltegebied en het aldaar heersend geluidsniveau. Het is daardoor voor de Commissie niet te verifiëren of de verschuiving nadelige gevolgen heeft voor het stiltegebied.
- Voor rijksweg A1 tussen Eemnes en Barneveld wordt een capaciteitsvergroting noodzakelijke geacht. Hiervoor gaat een planstudie worden uitgevoerd. Onduidelijk is of de geplande windturbines interfereren met bijvoorbeeld een mogelijke toekomstige wegverbreding.

¹¹ In de tweede aanvulling op het MER wordt aangegeven dat de ontwikkelingen die in het ontwerp-streekplan worden voorgesteld nog indicatief van aard zijn.

¹² De Commissie constateert een gedeeltelijke discrepantie tussen de in de tweede aanvulling op het MER beschreven voorkeursalternatieven en de als concrete beleidsbeslissing beschreven locaties in het ontwerp streekplan.

Locatie Amsterdam-Rijnkanaal

- Aan de noordoever van het Amsterdam-Rijnkanaal is nieuwe natuur gepland dat onderdeel gaat uitmaken van de EHS. Windturbines kunnen een negatief effect¹³ hebben op de ontwikkelingsmogelijkheden van de nieuwe natuur. Deze zijn niet onderzocht.

Locatie Woerden-Harmelen

- Tegen de bebouwde kom is (reeds aangewezen) EHS aanwezig, die niet op de kaarten met het mma / voorkeursalternatief aangegeven staat. Aangegeven moet worden of de windturbines, bijvoorbeeld door hinder en kans op aanvaringsslachtoffers voor broedende, pleisterende en overtrekkende vogels, ernstige aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van het EHS gebied veroorzaken.

¹³ Bijvoorbeeld via geluidhinder en /of hinder en kans op aanvaringsslachtoffers voor broedende, pleisterende en overtrekkende vogels.

BIJLAGEN

bij het toetsingsadvies over de 2^e aanvulling op het milieueffect-
rapport Grootchalige locaties windenergie, Provincie Utrecht

(bijlagen 1 t/m 3)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 31 augustus 2004 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

provincie :: Utrecht

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen :	1 SEP. 2004
nummer	
dossier	1329-225 5/m 227
kopie naar :	Dr/HL w

Aan: *de heer*
Commissie voor de m.e.r.
Werkgroep Grootchalige locaties windenergie bij het Streekplan 2005-2015
T.a.v. de heer dr. G.P.J Draaijers
Arthur van Schendelstraat 800
3511 ML Utrecht

Datum 31 augustus 2004
Nummer 2004REG002438i
Uw brief van -
Uw nummer -
Bijlage 8

Sector REG/RSO
Referentie mw.mr. D.M.D. van Cooten
Doorkiesnummer 030-2583535
Faxnummer 030-2582650
E-mailadres dorien.van.cooten@provincie-utrecht.nl
Onderwerp aanbidding Aanvulling 2 MER
Grootchalige locaties voor windenergie

Geachte heer Blom,

Hierbij bieden wij u Aanvulling 2 op het MER Grootchalige locaties voor windenergie, behorende bij het Ontwerp-streekplan 2005-2015, aan. Wij stellen u bij dezen in de gelegenheid advies uit te brengen ex artikel 7.14, tweede lid, Wet Milieubeheer over Aanvulling 2. Bijgevoegd vindt u 7 exemplaren van Aanvulling 2.

Op 2 augustus jl. heeft uw Commissie een positief toetsingsadvies afgegeven over het MER. Uw Commissie is van oordeel dat in het MER en de Aanvulling samen de essentiële informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Voor enkele onderdelen van het MER heeft uw Commissie aanbevelingen gedaan. Eén van de aanbevelingen heeft betrekking op de rangschikking van de MMA's. Deze aanbeveling hebben wij uitgewerkt in Aanvulling 2 op basis van een multicriteria-analyse. Daarnaast wordt in Aanvulling 2 ingegaan op de relatie tussen de plannen voor windenergie en de overige ontwikkelingen die het Ontwerp-streekplan Utrecht 2005-2015 mogelijk worden gemaakt. Het gaat daarbij vooral om verstedelijkingsontwikkelingen (wonen en werken).

Op 21 september a.s. wordt een gedachtewisseling ex artikel 4a, vijfde lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, gehouden voor "niet locatiegebonden" windenergie (algemene discussie over windenergie). Op 23 september a.s. wordt per windlocatie een gedachtewisseling gehouden. Conform uw aanbeveling wordt op 2 september uw (gerectificeerde) toetsingsadvies openbaar gemaakt. Tegelijkertijd maken wij ook beide Aanvullingen op het MER openbaar. De stukken liggen tot en met 29 september vier weken ter visie op het Provinciehuis Rijnswaard te Utrecht en in alle gemeenten. Deze ter visielegging is op 26 augustus jl. bekendgemaakt in verschillende kranten. De tekst van de bekendmaking is bijgevoegd. Naar huidig inzicht stellen provinciale staten het Streekplan medio december vast.

Met vriendelijke groeten,
Gedeputeerde staten van Utrecht,
Namens hen,

Mw.mr. D.M.D. van Cooten
(medewerkster van de Dienst Ruimte en Groen)

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de aanvulling op het milieueffectrapport in Staatscourant nr. 163 d.d. 26 augustus 2004

provincie :: Utrecht

Bekendmaking

Toetsingsadvies MER Grootschalige locaties windenergie

Begin 2004 heeft het Ontwerp-streekplan en het bijbehorende MER ter inzage gelegen. Voor windenergie zijn ongeveer 4500 reacties binnen gekomen. Een groot aantal bedenkingen had betrekking op het onderzoek naar de milieueffecten. Mede naar aanleiding daarvan is een aanvullend onderzoek uitgevoerd. De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft op 2 augustus 2004 een toetsingsadvies uitgebracht. De Commissie is van oordeel dat in het MER en de Aanvulling tezamen de essentiële informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Tevens heeft de Commissie voor enkele onderdelen aanbevelingen gedaan voor de verdere besluitvorming. Naar aanleiding daarvan is voor de ranking een aanvullende notitie opgesteld. De andere aanbevelingen van de Commissie zullen in een later stadium worden uitgewerkt.

In Aanvulling 2 wordt nader ingegaan op de relatie tussen windenergie en de ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt op grond van het Ontwerp-streekplan 2005-2015.

Tervisielegging

Het toetsingsadvies, de Aanvullingen op het MER en de notitie voor de ranking liggen vanaf donderdag 2 september tot en met woensdag 29 september tijdens kantooruren ter inzage in de bibliotheek van het Provinciehuis Rijnsweerd, Pythagoraslaan 101 in Utrecht en in alle gemeentehuizen van de provincie. Deze stukken zijn ook te raadplegen op www.provincie-utrecht.nl.

Doel tervisielegging

In september worden in het Provinciehuis Rijnsweerd gedachtewisselingen over het Ontwerp-streekplan en het daarbij behorende MER georganiseerd. Het toetsingsadvies, de Aanvullingen op het MER en de notitie voor de ranking worden ter inzage gelegd om u te informeren voor de komende gedachtewisselingen (zie ook www.provincie-utrecht.nl).

Tegen het toetsingsadvies, de Aanvullingen op het MER en de notitie voor de ranking staat geen bezwaar of beroep open.

Heeft u nog vragen?

Op dinsdag, woensdag of donderdag kunt u bellen met mevrouw D. van Cooten, tel. 030 2583535.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: College van Gedeputeerde Staten van Utrecht

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Utrecht

Besluit: Wijziging van het streekplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: B006

Activiteit: Het realiseren van grootschalige locaties voor de opwekking van windenergie in de provincie Utrecht.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 28 januari 2003

richtlijnenadvies uitgebracht: 1 april 2003

richtlijnen vastgesteld: 22 april 2003

kennisgeving MER: 20 januari 2004

toetsingsadvies uitgebracht: 2 augustus 2004

gerectificeerd toetsingsadvies uitgebracht: 26 augustus 2004

kennisgeving 2de aanvulling MER: 2 september 2004

toetsingsadvies op aanvulling MER uitgebracht: 30 november 2004

Bijzonderheden:

De Commissie is van mening dat de toegepaste multicriteria-analyse verschillende methodische en inhoudelijke tekortkomingen bevat die belangrijke consequenties kunnen hebben voor de rangschikking van de verschillende locaties. De gepresenteerde relatie van het initiatief met ontwikkelingen aangegeven in het ontwerp-streekplan is naar haar mening onvolledig. In het advies wordt bovenstaande nader toegelicht.

Samenstelling van de werkgroep:

drs. ing. A. van Beek

dr.ir. G. Blom (voorzitter)

drs. R.H.D. Lambeck

drs. R.H.J. Mooren (toetsing 2^e aanvulling)

ir. L.J.G. Tummers

Secretaris van de werkgroep:

dr. G.P.J. Draaijers

**Toetsingsadvies over de 2^e aanvulling op het milieueffectrapport
Grootschalige locaties windenergie, Provincie Utrecht**

De Provincie Utrecht is voornemens op haar grondgebied te komen tot grootschalige locaties waar windturbines met een totaal opgesteld vermogen van 50 MW op een dusdanige manier geplaatst worden dat mogelijke negatieve milieueffecten zo veel mogelijk worden beperkt of voorkomen. Hiervoor is een milieueffectrapportage (m.e.r.) procedure doorlopen.

ISBN 90-421-1400-2